

ĐỀ XUẤT GIẢI PHÁP KẾT NỐI CÁC TÀI NGUYÊN VĂN HOÁ CHĂM ISLAM Ở KHU VỰC TÂN CHÂU VỚI CÁC TÀI NGUYÊN DU LỊCH TÂM LINH Ở CHÂU ĐỐC

TS. PHẠM THỊ THÚY NGUYỆT^(*)

TÓM TẮT

Trên cơ sở phân tích những lợi thế như mật độ tập trung các tài nguyên văn hoá Hồi giáo Chăm Islam, khoảng cách địa lý rất gần so với trung tâm du lịch tâm linh của An Giang là Miếu Bà Chúa Xứ Núi Sam Châu Đốc, kết nối giao thông thuận tiện, bài viết đề xuất nhận diện một khu vực gọi là “tam giác Chăm Islam” thuộc địa bàn huyện Tân Châu, qua đó đề xuất giải pháp kết nối các tài nguyên du lịch của khu vực này với khu vực Núi Sam Châu Đốc để khai thác lượng khách du lịch tâm linh sẵn có của Miếu Bà Chúa Xứ, tăng mức độ tiếp cận của du khách đến khu vực “tam giác Chăm Islam”.

Từ khóa: tài nguyên văn hoá Hồi giáo Chăm Islam, du lịch tâm linh, “tam giác Chăm Islam”.

ABSTRACT

On the basis of analyzing advantages such as the concentration of Muslim Cham Islam cultural resources, the geographical distance to the Temple of Ba Chua Xu, Sam Chau Doc Mountain, the spiritual tourism center of An Giang, the transportation connections, the article proposes an identification of an area called “Cham Islam Triangle” in Tan Chau District, thereby proposing solutions to connect tourism resources of the area in question with the Sam Chau Doc Mountain area with a view to exploiting the available number of spirit-minded tourists to Ba Chua Xu Temple and to increasing the level of visitors’ access to the “Cham Islam Triangle”.

Key words: Muslim Cham Islam cultural resources, spirit-minded tourists, the “Cham Islam Triangle”.

1. Đặt vấn đề

Tân Châu định vị trong bản đồ du lịch An Giang là một khu vực có nhiều triển vọng khai thác du lịch nhờ sở hữu một số tài nguyên văn hoá độc đáo, đặc biệt là tài nguyên văn hóa

Hồi giáo Chăm Islam. Đây là nơi phân bố đông nhất tín đồ Hồi giáo Chăm Islam ở Việt Nam, khoảng hơn 4.600 người, tập trung chủ yếu ở xã Châu Phong. Và cộng đồng Hồi giáo Chăm Islam ở Tân Châu đã mang theo rất nhiều điều độc đáo về văn hoá gốc Hồi giáo cũng như những lưu vết về quá trình giao lưu, tiếp biến văn hóa Chăm với văn hóa Việt ở

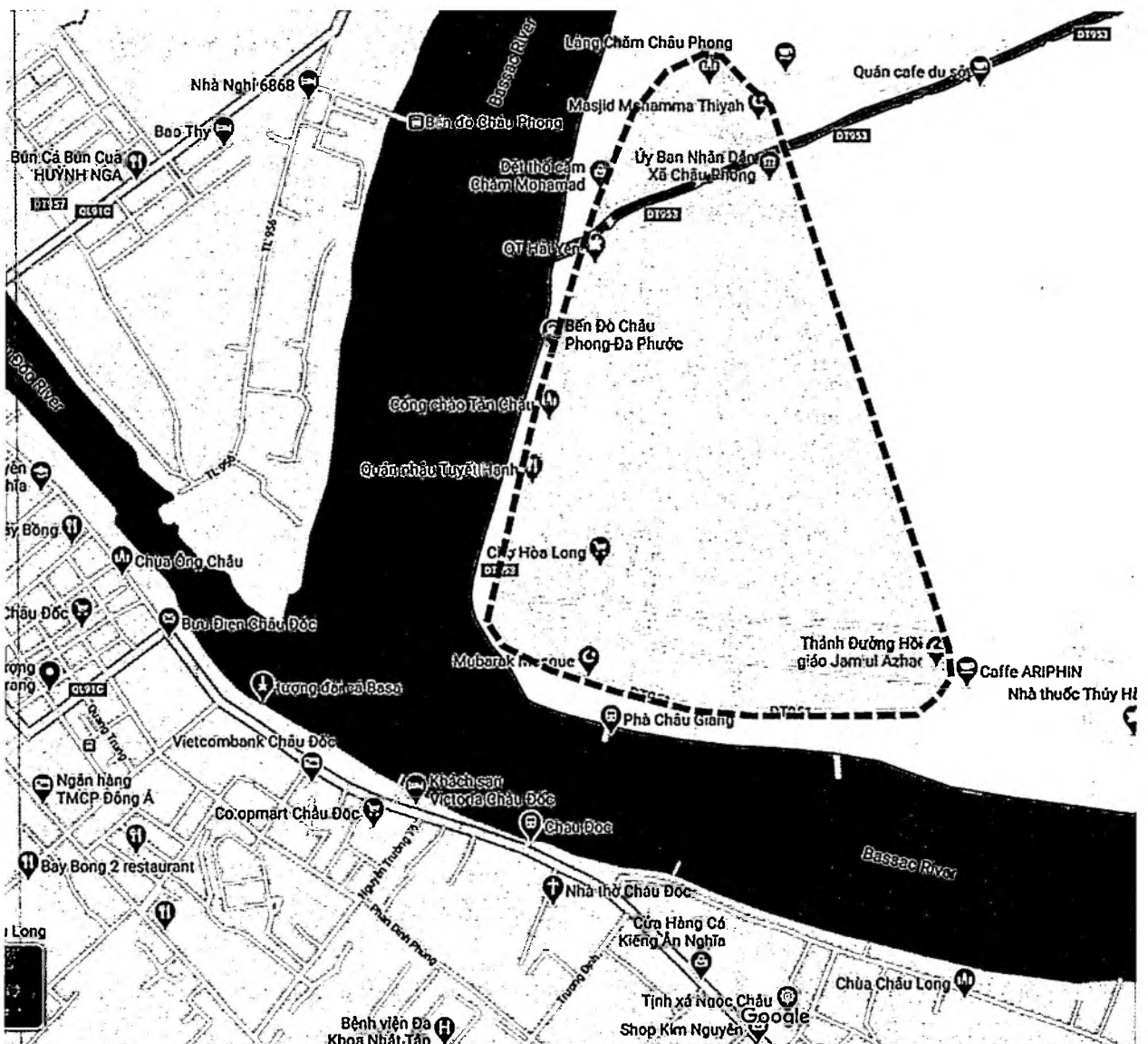
^(*) Trường Khoa Du lịch - Đại học Khoa học Xã hội và Nhân văn - Đại học Quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh

khu vực ĐBSCL thời mở cõi.

Khảo sát thực tế hoạt động du lịch ở địa bàn Tân Châu cho thấy, phần lớn khách đến Tân Châu hiện nay tiếp cận qua đường thủy bằng du thuyền dọc theo sông Hậu và cập bến ở khu vực Tân Châu để khách lên bờ tham quan. Du khách thường được đưa đến các điểm bán hàng tơ lụa (lãnh Mỹ A), làm chiếu dệt bằng cối uzun trồng ở Campuchia ở phía Bắc Tân Châu. Khoảng cách giao thông đường

bộ từ khu vực phía Bắc Tân Châu xuống khu vực phía Nam Tân Châu khoảng 16 km, nên hầu như ít có khả năng du khách sẽ kịp đến thăm khu vực phía Nam Tân Châu, một trong những nơi có nhiều người Chăm Islam sinh sống nhất ở ĐBSCL.

Trên địa bàn khu vực phía Nam Tân Châu thuộc địa bàn xã Châu Phong (Tân Châu) tiếp giáp với Châu Đốc qua sông Hậu, có thể nhận diện một khu vực tạm gọi là “tam giác Chăm

Hình 1: Khu vực “Tam giác Chăm Islam”

Islam”, với đỉnh phía Bắc là làng Chăm Châu Phong, và hai đỉnh ở phía Nam bao quanh hai thánh đường Hồi giáo Islam là thánh đường Mubarak và thánh đường Jamiul Azhar.

Khu vực “tam giác Chăm Islam” này tập trung nhiều tài nguyên văn hóa Hồi giáo Chăm Islam có nhiều triển vọng khai thác phục vụ du lịch, cụ thể là:

- Làng Chăm Châu Phong với cộng đồng người Hồi giáo Chăm Islam đông nhất ở Việt Nam.

- Cơ sở dệt thổ cẩm Chăm Mohamad là nơi còn lưu giữ được nghề dệt cổ truyền của người Chăm.

- Một số cơ sở ẩm thực Hồi giáo đạt chuẩn Halal Food, tiêu biểu như cơ sở ẩm thực Hồi giáo Amine Mubarak.

- Đặc biệt, khu vực này hiện hữu 5 thánh đường Hồi giáo (Masjid Mohammad Thiyah, Masjid Nia'mah, Thánh đường Hồi giáo Châu Phong, Mubarak Mosque, Jamiul Azhar), chưa kể một vài thánh đường khác ở lân cận.

Tuy nhiên, hạ tầng du lịch của khu vực “tam giác Chăm Islam” hiện nay còn rất nhiều hạn chế, do đó khó lòng là điểm đến du lịch hấp dẫn du khách chỉ bằng các giá trị hiện có của nó.

Chính vậy, việc tìm kiếm một giải pháp kết nối “tam giác Chăm Islam” với một điểm du lịch khác theo hướng tiếp cận đường bộ từ Châu Đốc lên sẽ là một cách tiếp cận thực tế đối với khu vực này.

Khu vực “tam giác Chăm Islam” có một lợi thế quan trọng là nằm sát cạnh thành phố Châu Đốc, kết nối với Châu Đốc thuận tiện qua phà Châu Giang, và cũng rất gần với Miếu Bà Chúa Xứ - điểm du lịch tâm linh

hàng đầu của An Giang mỗi năm thu hút hàng triệu lượt du khách hành hương. Khoảng cách giao thông từ cụm điểm du lịch tâm linh ở Núi Sam (Châu Đốc) đến khu vực làng Chăm Châu Phong (Tân Châu) chưa đến 9km. Kết nối giao thông trong phạm vi khu vực tam giác này cũng rất thuận tiện, có sẵn đường ĐT951, ĐT953 và đường Châu Phong cho phép di chuyển từ làng Chăm Châu Phong đến thánh đường Jamiul Azhar chỉ khoảng 2,5 km.

Với lợi thế đó, kết nối khu vực “tam giác Chăm Islam” nối trên với trung tâm du lịch tâm linh của tỉnh An Giang (khu vực Miếu Bà Chúa Xứ Núi Sam) để mở rộng lựa chọn cho khách hành hương là một giải pháp có thể tính đến, mở ra cơ hội tốt hơn để giới thiệu “tam giác Chăm Islam” đến du khách.

2. Tài nguyên văn hóa ở khu vực “tam giác Chăm Islam”

Cộng đồng người Chăm theo Hồi giáo Islam cư trú ở Tân Châu được giới nghiên cứu lịch sử xác định là có nguồn gốc từ nhóm người Chăm thuộc Chiêm Thành trước thế kỷ XI. Nhóm người này đã có quá trình di cư nhiều đợt sang vương quốc Chân Lạp (nay thuộc phần đất của Campuchia) trong giai đoạn người Việt mở cõi về phương Nam từ thế kỷ XI đến thế kỷ XVII.

Vùng đất Chân Lạp thuộc Campuchia ngày nay vốn là nơi có nhiều cư dân Mã Lai Hồi giáo đến làm ăn và sinh sống. Những người Chăm di cư trong quá trình sinh sống trên đất Chân Lạp và giao lưu tiếp xúc với người Mã Lai Hồi Giáo phần lớn người Chăm đã “cải đạo”, chuyển từ tôn giáo truyền thống của họ là đạo Bà La Môn sang đạo Hồi. Một trong những đặc điểm đáng nói của cộng đồng Hồi giáo ở

Chân Lạp là giữ mối liên hệ thường xuyên với các cộng đồng Hồi giáo ở bên ngoài, đặc biệt là với cộng đồng Hồi giáo ở quần đảo Mã Lai nên họ tuân thủ gần như đúng với hệ phái Hồi giáo Mã Lai.

Cộng đồng Hồi giáo ở Tân Châu phát triển kể từ sau khi nhiều người Chăm Hồi giáo Islam từ Campuchia di cư trở lại ĐBSCL, chủ yếu ở khu vực Tây Ninh và An Giang, trong giai đoạn khoảng giữa thế kỷ XIX - giai đoạn người Pháp thống trị bán đảo Đông Dương. Đó là lý do mà cộng đồng này được xác định là Hồi giáo Chăm Islam, thuộc dòng Sunni, thường xuyên liên hệ với thế giới Hồi giáo Campuchia và Malaysia và ít chịu ảnh hưởng pha trộn với các tín ngưỡng bản địa có sẵn. Điều này tạo nên sự khác biệt quan trọng so với cộng đồng Hồi giáo Chăm Bani ở Ninh Thuận, Bình Thuận - nơi mà Hồi giáo sau khi du nhập đã giao thoa với đạo Bà La Môn và tiếp biến thành đạo Bani. Người Chăm Islam ở Tân Châu gần như giữ nguyên giáo lý, giáo luật Hồi giáo chính thống. Các cơ sở thánh đường Chăm Islam cũng được xây dựng theo đúng quy định về dáng vẻ kiến trúc bên ngoài và cách bài trí bên trong. An Giang là địa phương có nhiều thánh đường Hồi giáo nhất ở Việt Nam. Chỉ riêng ở khu vực xung quanh làng Chăm Châu Phong trong phạm vi bán kính dưới 1,5 km đã có 7 thánh đường Hồi giáo lớn nhỏ khác nhau (Jamiul Azhar, Mubarak Mosque, Thánh đường Hồi giáo Châu Phong, Masjid Nia'mah, Masjid Mohamma Thiyah, Surau Jumarui Islam, Masjid Hayatus Sunnah).

Truyền thống ẩm thực Chăm Islam để lại một số sản phẩm ẩm thực ở Tân Châu được

chú ý hiện nay là tung lò mò (lạp xưởng bò), cơm nị cà púa, bánh bò thốt nốt nướng, bánh ha nàm căn. Những món ăn này gắn liền với các sản vật địa phương, đồng thời cũng phản ánh rõ nét truyền thống ẩm thực Hồi giáo chính thống. Đây là những món ăn được nhiều thực khách quan tâm, nhiều trang web du lịch giới thiệu như món đặc sắc của ẩm thực Chăm.

Ngoài các tài nguyên văn hóa Chăm Hồi giáo Islam, trong khu vực còn có Đình thần Châu Phong là một di tích lịch sử, di tích kiến trúc nghệ thuật cấp tỉnh của An Giang (QĐ số 282 QĐ/UB) gắn liền với quá trình mở cõi và định cư của người Việt ở lưu vực sông Mekong. Gần sát khu vực này còn có chùa Vĩnh Quang là một ngôi chùa yên tĩnh, khung cảnh đẹp.

3. Cơ sở cho giải pháp kết nối “tam giác Chăm Islam” với cụm du lịch trọng điểm Miếu Bà Chúa Xứ Núi Sam

Thứ nhất, Miếu Bà Chúa Xứ Núi Sam với sức hấp dẫn hàng triệu lượt du khách mỗi năm có thể được khai thác như một “lõi nam châm” tạo nên một “từ trường du lịch” tác động đến những khu vực tương cận, trong đó có khu vực “tam giác Chăm Islam”. Điều này vừa giúp kích hoạt kế hoạch phát triển du lịch của những khu vực tương cận Núi Sam vừa tạo thêm sản phẩm du lịch bổ sung giúp đa dạng hoá lựa chọn cho khách và qua đó có thể tăng mức chi tiêu du lịch của du khách khi đến An Giang.

Thứ hai, văn hóa Chăm Islam chứa đựng những yếu tố độc đáo về lịch sử và văn hóa liên quan đến quá trình giao lưu văn hóa Đông Nam Á với văn hóa Ấn Độ, liên quan đến quá trình di dân của người Chăm trong tương tác

lịch sử khá phức tạp ở khu vực ĐBSCL thời mở cõi. Nếu các ký ức văn hóa này được tập hợp và được kể lại thấu đáo có thể sẽ có sức hấp dẫn đối với khách du lịch văn hóa.

Thứ ba, việc đặt tên “tam giác Chăm Islam” cho khu vực tập trung mật độ cao các tài nguyên văn hóa Chăm Islam ở Tân Châu nói trên là tương ứng với một trong những khâu quan trọng của việc làm thương hiệu (brand building) nói chung, thương hiệu điểm du lịch nói riêng.

Thứ tư, dưới góc nhìn marketing du lịch, kết nối “tam giác Chăm Islam” với các điểm du lịch tâm linh xung quanh Miếu Bà Chúa Xứ Núi Sam nên được xem là một chiến thuật tiếp cận “đồng thương hiệu” (co-branding) trong kế hoạch phát triển du lịch Tân Châu, ít nhất là trong giai đoạn mà thương hiệu du lịch Tân Châu còn chưa đủ hấp lực đối với du khách. Trong lĩnh vực du lịch, hình thức hợp tác thương hiệu kiểu này có thể xem là kiểu hợp tác thành phần cấu thành (ingredient co-branding), tức là phối trộn các “nguyên liệu” từ giá trị thương hiệu du lịch tâm linh Miếu Bà Chúa Xứ (Châu Đốc) với các “nguyên liệu” từ giá trị văn hóa Chăm Islam ở Tân Châu để tạo ra sản phẩm du lịch mới.

Thứ năm, khoảng cách giao thông dưới 10 km giữa “tam giác Chăm Islam” với khu vực Miếu Bà Chúa Xứ Núi Sam có thể cho phép du khách dễ dàng lựa chọn tiếp cận cơ hội đến thăm “tam giác Chăm Islam”. Điều này cũng phù hợp với thực tế là khách hành hương đến Miếu Bà Chúa Xứ nếu không có nhu cầu lưu trú qua đêm ở Châu Đốc vẫn có thể tranh thủ sử dụng một quỹ thời gian ngắn (khoảng 2-3 tiếng) để đến thăm khu vực “tam giác Chăm

Islam”. Khoảng cách này cũng thuận tiện để khách có thể sử dụng xe máy, taxi di chuyển từ Núi Sam Châu Đốc sang khu vực “tam giác Chăm Islam”.

Thứ sáu, tính dung hợp văn hóa là một trong những tâm thế văn hóa của người Việt, tức là người Việt không quá khó khăn trong việc dung nạp các giá trị văn hóa có nguồn gốc khác nhau. Theo đó, việc tiếp nhận và dung hợp đa văn hóa tâm linh là một thực tế phổ biến trong văn hóa Việt Nam. Khách hành hương đến Miếu Bà Chúa Xứ có thể sẽ theo mạch văn hóa tâm linh để đến viếng những cơ sở tâm linh thuộc các nền tảng tín ngưỡng/tôn giáo khác nhau.

4. Giải pháp kết nối

Khảo sát thực địa ở khu vực “tam giác Chăm Islam” và các điểm tâm linh ở Châu Đốc, chúng tôi đề xuất một giải pháp kết nối giữa hai khu vực này thông qua một sản phẩm tour “nửa ngày” là phù hợp với các điều kiện hện có về hạ tầng du lịch của khu vực “tam giác Chăm Islam”. Khách mục tiêu: khách tâm linh viếng Miếu Bà Chúa Xứ ở Núi Sam (Châu Đốc).

Hạt nhân của giải pháp này là thiết kế cho du khách chuỗi trải nghiệm du lịch tâm linh “một hành trình - ba đạo lý”. Du khách đến viếng Miếu Bà Chúa Xứ Núi Sam sẽ được giới thiệu để kéo dài chuyến đi của họ thêm khoảng 2-3 giờ để hoàn thành công thức tâm linh “1 miếu - 2 đền - 3 chùa” để trải nghiệm đủ về 3 niềm tin tín ngưỡng, bao gồm: 1 miếu là Miếu Bà Chúa Xứ Núi Sam (tín ngưỡng thờ Mẫu), 2 đền là Đền thờ Hôi giáo Mubarak và Thánh đường Jamiul Azhar ở Tân Châu, 3 chùa là chùa Tây An, chùa Huỳnh Đạo thuộc

Châu Đốc và chùa Vĩnh Quang thuộc Tân Châu. Như vậy, 6 địa chỉ tâm linh nói trên sẽ là 6 điểm chính của tour “một hành trình - ba đạo lý”, được sắp xếp theo trình tự:

[1] *Miếu Bà Chúa Xứ Núi Sam*: là di tích lịch sử, kiến trúc và tâm linh quan trọng của tỉnh An Giang và của cả khu vực ĐBSCL, là nơi thờ cúng Bà Chúa Xứ. Lễ hội Vía Bà Chúa Xứ Núi Sam vào tháng 4 âm lịch hàng năm được Bộ Văn hóa Thông tin và Tổng cục Du lịch công nhận là Lễ hội cấp Quốc gia từ năm 2001. Miếu Bà Chúa Xứ là điểm thu hút du khách tâm linh hàng đầu ở khu vực phía Nam, và giữ vai trò như một trong 3 cực phát triển du lịch của ĐBSCL (cùng với Cần Thơ và Phú Quốc).

[2] *Chùa Tây An*: chùa Phật giáo tọa lạc dưới chân núi núi Sam, được Bộ Văn hóa xếp hạng là di tích “kiến trúc nghệ thuật cấp quốc gia” và được Trung tâm sách kỷ lục Việt Nam công nhận là “ngôi chùa có kiến trúc kết hợp phong cách nghệ thuật Ấn Độ và kiến trúc cổ dân tộc đầu tiên tại Việt Nam”.

[3] *Chùa Huỳnh Đạo*: là một ngôi chùa có phong cảnh đẹp, khuôn viên hoành tráng, xây dựng theo kiến trúc chùa Trung Hoa, nằm trên trục đường Tân Lộ Kiều Lương thuộc phường Núi Sam (Châu Đốc), là một danh thắng của An Giang.

[4] *Đền Mubarak*: thánh đường Hồi giáo lớn nhất ở An Giang, được công nhận di tích lịch sử - văn hóa cấp quốc gia năm 1989, cũng là một trong những nhà thờ Hồi giáo lâu đời nhất ở Việt Nam.

[5] *Thánh đường Jamiul Azhar*: xây dựng năm 1959, trùng tu và mở rộng năm 2012, là một trong những thánh đường lâu đời và đẹp

ở Tân Châu.

[6] *Chùa Vĩnh Quang*: ngôi chùa thuộc địa phận Châu Phong (Tân Châu), nằm trên trục đường ĐT953, có khung cảnh gắn liền với làng quê Nam Bộ thanh bình.

Trong giải pháp tour này có một “bẫy” được thiết kế để tăng cơ hội tiếp cận của du khách với các điểm văn hóa Chăm ở Tân Châu dựa trên nhu cầu tâm lý “viếng 3 chùa trong 1 chuyến đi” mà nhiều du khách tâm linh thường có. Sau khi viếng Miếu Bà Chúa Xứ, khách sẽ theo hành trình thăm 2 chùa cũng ở địa phận Châu Đốc. Trước khi hoàn thành được mục tiêu viếng đủ 3 chùa thì khách sẽ tham quan 2 đền Hồi giáo ở Tân Châu rồi mới đến chùa thứ ba là chùa Vĩnh Quang ở Tân Châu.

Dựa trên hành trình “1 miếu - 2 đền - 3 chùa” này, có thể thiết kế các điểm dừng chân xen kẽ vào tour để thay đổi không khí đồng thời đưa khách tiếp cận các điểm dừng chân khác liên quan đến văn hóa Chăm. Các điểm dừng chân được khuyến nghị là: làng Chăm Châu Phong, dệt thổ cẩm Mohamad.

5. Khuyến nghị

Để thực hiện giải pháp nói trên, trên thực tế cần quan tâm đến năm khuyến nghị cụ thể sau đây để khắc phục những điểm bất cập về điều kiện phát triển du lịch của Tân Châu và cải thiện cách thức marketing cho sản phẩm du lịch dựa trên khai thác tài nguyên văn hóa Hồi giáo ở khu vực “tam giác Chăm Islam”.

Khuyến nghị thứ nhất: Tân Châu cần đầu tư một số dự án du lịch cộng đồng để hỗ trợ cộng đồng người Chăm Islam ở khu vực xã Châu Phong nâng cao năng lực tham gia du lịch, cụ thể là đào tạo kỹ năng thuyết minh sâu

về văn hoá Chăm Islam, kỹ năng phục vụ du khách, kỹ năng làm sản phẩm du lịch, nhất là sản phẩm ẩm thực Chăm.

Khuyến nghị thứ hai: Tân Châu cần có kế hoạch làm việc với chức sắc Hồi giáo Chăm Islam ở Châu Phong để cùng xây dựng mô hình quảng bá giá trị văn hóa Chăm Islam thông qua du lịch, trên cơ sở đó có phương án huy động các nguồn lực xã hội hoá từ tín đồ Chăm Islam để đầu tư các điểm dừng chân đạt chuẩn du lịch ở làng Chăm Châu Phong và hai đền thờ Mubarak, Jamiul Azhar. Hơn nữa, địa phương nên cùng với giới chức sắc Hồi giáo Islam ở Châu Phong thành lập một đơn vị chuyên điều phối hoạt động du lịch ở khu vực “tam giác Chăm Islam”, tránh tình trạng các công ty lữ hành đang khai thác du lịch ở đây mà không quan tâm đến các khía cạnh về quyền lợi của cộng đồng sở tại.

Khuyến nghị thứ ba: Giải pháp kết nối “tam giác Chăm Islam” với Miếu Bà Chúa Xứ Núi Sam thông qua tour “một hành trình - ba đạo lý” đào tạo riêng một đội ngũ thuyết minh viên, hướng dẫn viên có khả năng nắm bắt sâu về văn hoá Chăm Islam, có thể chuyển tải đến khách những nội dung thông tin hữu ích giúp họ kết nối được nhận thức về niềm tin và văn hóa tín ngưỡng của ba đạo phái khác nhau là đạo Phật - đạo Hồi - đạo thờ Mẫu.

Khuyến nghị thứ tư: Tân Châu cần có một giải pháp truyền thông thiết kế riêng cho mục tiêu quảng bá tour “một hành trình - ba đạo lý”, giải pháp này bao gồm việc sử dụng đồng thời các kênh tài liệu in ấn dạng tờ bướm để phát cho khách viếng Miếu Bà Chúa Xứ, tăng cường số lượng bài viết về khu vực “tam giác Chăm Islam”, kênh video trên Youtube

để đăng tải các video clip về văn hoá Chăm Islam ở Tân Châu và các thánh đường Hồi giáo, kênh ảnh Intagram để đăng các album ảnh về trải nghiệm du khách, kênh mạng xã hội Facebook và TikTok để tăng tương tác với du khách tiềm năng.

Khuyến nghị thứ năm: giải pháp kết nối các tài nguyên văn hóa Chăm Islam ở Tân Châu không nên bỏ sót phương án kết nối với một cộng đồng Chăm Islam rất đặc biệt đang sinh sống ở Thành phố Hồ Chí Minh. Đó là cộng đồng Chăm Islam khoảng 300 người ở chung cư 86/1 đường Phan Văn Hân (Bình Thạnh). Cộng đồng Chăm Islam này có nguồn gốc từ cộng đồng Chăm Islam ở An Giang. Trên cơ sở kết nối, sẽ mở rộng cơ hội giới thiệu các tài nguyên văn hóa Chăm Islam ở Tân Châu (An Giang) với thị trường khách du lịch quan trọng và tiềm năng như Thành phố Hồ Chí Minh thông qua sự hỗ trợ có thể có từ nhóm Chăm Islam ở Bình Thạnh, đồng thời cũng tạo cơ hội để cộng đồng Chăm Islam ở Bình Thạnh liên hệ với cộng đồng Chăm Islam ở Tân Châu (An Giang) trong nhiều sinh hoạt văn hóa và tâm linh, giữ gìn những giá trị tinh thần độc đáo của cộng đồng Chăm Islam ở Việt Nam.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Đặng Văn Thắng (2008). *Quan hệ Nguyễn - Champa và quá trình khai chiếm và tích hợp phần đất còn lại của vương quốc Champa vào lãnh thổ đàng trong*. Kỷ yếu Hội thảo “Chúa Nguyễn và vương triều Nguyễn trong lịch sử Việt Nam giữa thế kỷ XVI đến cuối thế kỷ XIX” do UBND tỉnh Thanh Hoá tổ chức 10/2008.

2. Nguyễn Duy Hinh (2010). *Người Chăm xưa và nay*. Hà Nội: Nhà xuất bản Từ điển bách khoa và Viện Văn hoá.

3. Phạm Văn Thành. *Lịch sử hình thành và nét đặc trưng trong văn hóa vật chất của người Chăm Hồi giáo (Islam) ở An Giang*. Cổng thông tin điện tử tỉnh An Giang. Truy xuất từ <http://www.angiang.gov.vn>, trích đọc ngày 29/01/2021.

4. Phan Xuân Biên, Phan Văn Dớp & Phan An (1992). *Văn hóa Chăm*. TP.HCM: Viện Khoa học xã hội.

5. UBND tỉnh An Giang (2017). *Điều chỉnh quy hoạch tổng thể phát triển kinh tế - xã hội thị xã Tân Châu đến năm 2025 và định hướng đến năm 2030*. Truy xuất từ <http://tanchau.angiang.gov.vn>, trích đọc ngày 29/01/2021.

6. UBND tỉnh An Giang (2014). *Quy hoạch tổng thể phát triển ngành du lịch tỉnh An Giang từ năm 2014 đến năm 2020 và tầm nhìn đến năm 2030*. Ban hành kèm theo Quyết định số 1008/QĐ-UBND ngày 01/07/2014 của UBND tỉnh An Giang.

